

Pregled stroškov, po vladnem predlogu za letošnje leto, razdeljenih po posamnih deželah našega cesarstva.

Mikavno je v pregledu videti, kaj se v vsaki deželi izdati ima za stroške političnih, sodniških

in policijskih gospósk in koliko znašajo stroški za šolstvo, pa koliko od vseh teh stroškov zadene enega človeka po razmeri prebivavcev vsake dežele. Evo pregled, iz kterega se po številkah vidijo ti stroški deželnega gosposkinega upravníštva v mnogovrstnih njegovih razdelkih.

Dežela	Število prebivavcev od 1857. leta	Goldinarji novega denarja				Skupaj	Po takem pride na glavo prebivavcev po priliki
		Politični	sodniški	policijski	za šolstvo		
Salcburško	146.769	159.474	68.800	23.936	159.134	411.344	2 80
Dalmacija	404.499	374.402	232.369	13.883	381.189	1,002.843	2 47 ³ / ₄
Primorje	502.978	397.585	326.510	89.440	356.343	1,169.878	2 32 ³ / ₅
Avstrija dolnja	1,681.697	853.165	1,102.586	471.353	1,017.357	3,444.461	2 4 ¹ / ₂
Tirolska in Vorarlberška	851.016	713.537	294.118	72.966	233.530	1,314.151	1 54 ¹ / ₂
Beneška	2,446.056	643.730	1,654.507	322.805	896.965	3.518.007	1 48
Kranjska	451.941	351.593	137.344	16.145	116.388	621.470	1 37 ¹ / ₂
Štajarska	1,389.229	917.160	494.454	48.509	251.126	1,741.249	1 25 ¹ / ₃
Koroška							
Hrvatija in Slavonija . .	876.009	527.985	379.032	21.457	150.788	1,088.262	1 24 ² / ₈
Avstrija gornja	707.450	445.996	198.170	43.844	87.966	775.956	1 9 ² / ₃
Erdeljska	1,926.797	913.644	722.757	32.442	328.249	1,997.092	1 3 ¹ / ₃
Iztočno-zapadna Galicija .	4,597.470	2,232.896	1,148.995	124.527	1,232.193	4,738.611	1 3
Moravska	2,311.006	1,142.299	691.199	39.601	203.779	2,076.878	— 89 ¹ / ₂
Šlezka							
Bukovina	456.920	224.758	100.759	7.916	74.089	407.522	— 89 ¹ / ₄
Česka	4,705.525	2,160.609	1,263.839	124.730	304.728	3,853.907	— 82
Ogrska	9,900.785	5,570.166	910.635	234.170	191.221	6,906.182	— 69 ⁷ / ₉
Skupaj	33,374.147	17,669.999	9,726.074	1,687.704	5,985.045	35,068.822	1 6

Omika največ pomaga narodom.

Po „Hlas-u.“

Kdor ni še celó mlad, gotovo še prav dobro vé, kaj je bila tlaka (robota), ktera je naše kmečko ljudstvo tako hudo gnjetila še do 1848. leta. Ob odločeni uri se je moralo prikazati ljudstvo, da je delalo brez plače gosposki, dokler ni izteklo toliko dni, kolikor jih je imelo za tlako delati leto in dan. Na nekterih posestvih se je sklicavalo ljudstvo z bobnom ali s trombo, kakor da bi šlo vse po vojaško, in potem, kakoršna je bila gosposka ali vradniki njeni, tako imenovani „Franci iz grada“, je tudi leskovka pela; kajti takrat je imela gospóda tudi sodniško moč. Gotovo le z nevoljo se spominjajo naši kmetje časov, ko so morali tlako delati; sedanji svobodni rod pa gotovo hvalo vé tem, kateri so mu pripomogli do svobode.

In vendar je bila tlaka že le ostanek trde sužnosti, v kateri je stokalo v starodavnih časih ljudstvo ne le pri nas, temuč tudi v drugih krajih.

Ako čitamo v starih spisih, kako je ravnal človek nekđaj s svojim bližnjim, se zares ne moremo zdržati žalosti in nevolje. V starem veku še pred Kristusovim rojstvom so tudi najomikanejši narodi, kakor Grki in Rimljani, imeli sužnje, s kterimi so njih gospodarji v časih ravnali še huje, kakor z nemimi stvarmi. Marsikteri bogatinec štel je sužnjev na tisoče, s kterimi je delal, kakor je hotel, še celó če je kterega sužnja ubil ali mučil, se mu ni nič zgodilo.

Ko se je veličastni nauk Kristusov razširil med narode, utegnili bi se misliti, da je moralo nehati gnjusno robstvo, kajti kristjanstvo učí, da so vsi ljudje bližnji, in dalej ukazuje posebno, da ljubijo svojega bližnjega kakor sebe. In resnično med pravimi kristjani robstvo ni mogoče.

Kršanska vera je uničila sužnost, — al žalibog ni

trajalo dolgo, in med kršanskimi narodi so nastale take okolščine, da mnogim ni bilo prav nič bolje kakor sužnjim o dôbah poganskih. Tako se je tedaj razvil razloček med gospodstvom in podložtvom.

Pri najstarih predočutih naših — kakor sploh pri vseh slovanskih narodih — ni bilo razločka med gospodi in sužnjimi.

Pri starih naših slovanskih prednikih so si bili vsi enaki; nikdo ni bil suženj družemu, temuč vsa občina bila je le ena velika rodovina, ktera je skupaj obdelovala zemljišča; ta pa so bila, kakor vse drugo, lastnina vseh skupaj.

Za vzdržavanje sloge in dobrega reda zbirala si je občina iz svoje srede moža, kateri je bil glavár vsi občini, nikdar pa ne gospodar, temveč oče vsem, — imenoval se je vladika.

Vladika ni smel delati, kar bi bil hotel, temuč ravnati se je moral po glasu občine. Ko so pa pozneje narodi slovanski v dotiko prihajali z Nemci, je počasi prišlo med njih običaje mnogo, kar je bilo pri Nemcih v navadi. Tú še le se je prikazal tudi pri nas razloček med gospodi in sužnjimi.

Iz prejšnjih svobodnih stanovnikov občin ali vasi postali so ubogi podložni in vso moč in pravico nad njimi si je prisvojil ta, kdor je umel po sili ali z zvižajami postati gospodar. Razume se samo po sebi, da se to ni zgodilo vse v enem hipu, temuč da se je to razvijalo počasi, dokler ni ljudstvo zabredlo v najžalostnejšo podložnost ali najteže robstvo.

Sedanji rod, kateri že tlake ne pozná več, celó ne more misliti, kaka je bila podložnost v starodavnih časih.

Sicer ni bila povsod in ob vseh časih enaka, sploh se pa vendar more reči, da se podložnemu ljudstvu ni godilo bolje, kakor sužnjim pri poganskih narodih.

Vse, kar je bilo na posestvu gospodarjevem, je bilo njegova lastnina; tedaj ne samo polje, gozdi, ribniki